



ปัญญาของแผ่นดิน

สุขภาพจิตในมิติของเพศภาวะท่ามกลาง ครัวเรือนไทย

Gender and Psychological Health in Thai Families

อุมาภรณ์ ภัทรวาณิชย์, อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์,
และกวิสรา พชรเบญจกุล



ปัญญาของแผ่นดิน

วัตถุประสงค์การศึกษา

- ✖ เพื่อตรวจสอบความแตกต่างด้านสุขภาพจิต
ของสถานภาพของผู้หญิงและผู้ชายใน
ครัวเรือน

แหล่งข้อมูล



ปัญญาของแผ่นดิน

- × ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2552 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
- × จำนวนตัวอย่าง 81,018 ราย (ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป)

เครื่องมือวัดสุขภาพจิต



ปัญญาของแผ่นดิน

- × ดัชนีชี้วัดสุขภาพจิตคนไทยฉบับสั้น 15 ข้อ โดย นพ.อภิชัย มงคลและคณะ (2552)

ข้อ	คำถาม	ไม่เคย	เล็กน้อย	มาก	มากที่สุด
1	ท่านพึงพอใจในชีวิต	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
2	ท่านรู้สึกสบายใจ	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
3	ท่านรู้สึกเบื่อหน่ายต่อแท้งกับการดำเนินชีวิตประจำวัน	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
4	ท่านรู้สึกผิดหวังในตัวเอง	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
5	ท่านรู้สึกว่าชีวิตของท่านมีแต่ความทุกข์	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
6	ท่านสามารถทำใจยอมรับได้สำหรับปัญหาที่ยากจะแก้ไข (เมื่อมีปัญหา)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
7	ท่านมั่นใจว่าจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้เมื่อมีเหตุการณ์คับขันหรือร้ายแรงเกิดขึ้น	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
8	ท่านมั่นใจว่าจะเผชิญเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในชีวิต	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
9	ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้อื่นมีทุกข์	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
10	ท่านรู้สึกเป็นสุขในการช่วยเหลือผู้อื่นที่มีปัญหา	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
11	ท่านให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นเมื่อมีโอกาส	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
12	ท่านรู้สึกภูมิใจในตัวเอง	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
13	ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
14	หากท่านป่วยหนักท่านเชื่อว่าครอบครัวจะดูแลท่านเป็นอย่างดี	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
15	สมาชิกในครอบครัวมีความรักและผูกพันต่อกัน	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

เครื่องมือวัดสุขภาพจิต



ปัญญาของแผ่นดิน

✖ การจัดกลุ่มคะแนนสุขภาพจิต (อภิชัย มงคล และคณะ , 2552) คือ

สุขภาพจิตดีกว่าคนทั่วไป (35-45 คะแนน)

สุขภาพจิตเท่ากับคนทั่วไป (28-34 คะแนน)

สุขภาพจิตต่ำกว่าคนทั่วไป (27 คะแนน หรือน้อยกว่า)

ADJUSTED INDEPENDENT DEVIATION (AD) ในการวิเคราะห์การจำแนกพันธุ์ (MCA) ของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อสุขภาพจิต



ปัญญาของแผ่นดิน

	1	2	3	4	5	6	7	8
	หน.คร.ชาย(A)	หน.คร.หญิง(A)	บุตรชายไม่ได้สมรส(A)	บุตรชายสมรส(A)	บุตรชาย(A)	หลานชาย(A)	บิดา(A)	คนอื่นชาย(A)
ตัวแปร	: ภรรยา(B)	: สามี(B)	: บุตรสาวไม่ได้สมรส(B)	: บุตรสาวสมรส(B)	: บุตรสะใภ้(B)	: หลานสาว(B)	: มารดา(B)	: คนอื่นหญิง(B)
สถานภาพในครัวเรือน								
A	33.38	32.13	33.34	33.12	34.03	32.79	32.79	32.53
B	33.16	33.36	33.44	33.05	32.80	33.49	32.73	32.34

ตัวแปรคุณอื่นที่มีผลต่อสุขภาพจิต



ปัญญาของแผ่นดิน

- ✖ การศึกษา +
- ✖ อาชีพ
- ✖ เขตที่อยู่อาศัย (ชนบท +)



สรุปและอภิปรายผล

- × ผู้หญิงบางสถานภาพครัวเรือน มีคะแนนสุขภาพจิตต่ำกว่าเพศชาย เช่น
 - + ภรรยาหัวหน้าครัวเรือน VS หัวหน้าครัวเรือนชาย
 - + หัวหน้าครัวเรือนหญิง VS สามี
 - + บุตรสะใภ้ VS บุตรเขย
- × แนวความคิดเรื่องอำนาจด้านเศรษฐกิจของผู้หญิงของ Blumberg อธิบายข้อค้นพบนี้
- × บริบทของสังคมไทยกำหนดว่า ภาระงานบ้านจะต้องไม่บกร่องหากผู้หญิงต้องยังคงออกไปทำงานนอกบ้าน (กาญจนา แก้วเทพ, 2535)

ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาพจิตระหว่างผู้หญิงทำงานและไม่ทำงาน



สถานภาพในครัวเรือน	ค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาพจิต		t	df	Significance (2-tailed)
	ไม่ทำงาน	ทำงาน			
หน.ครหญิง	32.8	31.9	5.92	10587	0.000
ภรรยาหน.คร	33.5	32.9	6.91	16672	0.000
บุตรสะใภ้	31.6	32.9	-4.347	1874	0.000

สรุปและอภิปรายผล (2)



ปัญญาของแผ่นดิน

- ✘ บุตรสาวและบุตรชายของหัวหน้าครัวเรือนไม่ว่าเป็นโสดหรือแต่งงานที่ยังอยู่ในครัวเรือนที่มีพ่อแม่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ไม่พบความแตกต่างด้านสุขภาพจิต
- ✘ เนื่องจากครอบครัวไทยในปัจจุบัน การเลี้ยงดูหรือการลงทุนต่าง ๆ จากพ่อแม่ที่ให้กับลูกสาวและลูกชายค่อนข้างเท่าเทียมกัน ซึ่งน่าจะส่งผลต่อความไม่แตกต่างกันด้านสุขภาพจิตระหว่างลูกชายและลูกสาวที่อยู่ในบ้านกับพ่อแม่